

de zakjes zijn die Moeder hem vanmorgen meegegeven heeft! En daar — en daar — een in elkaar gefrommeld papiertje, met Harro's slordig krabbelschrift — het verloren opstel!

Frank strijkt het blaadje glad en vouwt het op en bergt het op een veilig plaatsje in zijn binnenzak; en als de waard hem een beetje spottend vraagt of zijn kostbare papieren terecht zijn, knikt Frank van ja, wat beteuterd nog, omdat hij maar nauwelijks kan beseffen hoe hij geboft heeft; wat 'n opluchting! En wat een stom toeval!

„Nou, da's meer geluk dan wijsheid”, zegt de man in het buffet; „je had geen vijf minuten later moeten komen, kereltje, dan zou de hele rommel in de kachel verdwenen zijn!”

„Bedankt”, zegt Frank; en hij loopt naar buiten en trekt de deur achter zich dicht. Nu hij uit de lichte gelagkamer komt; is het hem of hij heg noch steg weet, zo donker is het om hem heen. Maar langzamerhand wennen zijn ogen aan de duisternis van de nevelige winteravond. Op het dijkje bindt hij opnieuw zijn schaatsen aan. Duidelijk zie je de wit berijpte oevers afsteken tegen het donkere ijs. Maar welke kant moet hij nu uit? Het is hier immers een kruispunt van waterwegen?

Maar Frank ziet het al: vanmiddag is hij met Harro rechtsom gegaan, daar waar je de vage omtrekken ziet van dat ingevroren schip. Of is het toch de volgende zijweg geweest? Nee, hij moet hier dadelijk rechts gaan, hij weet het nu heel zeker; en langs het donkere schip, dat daar aan de kant ligt, glijdt hij voort, steeds ingespannen voor zich uitturend om de weg, die voor hem ligt, te onderscheiden.

Hoe laat zou het nu zijn? Hij heeft er geen flauw begrip van, en daarstraks, in het Wapen van Holland, heeft hij vergeten op de klok te kijken. Maar het doet er allemaal niets toe: het opstel, Harro's opstel, is gevonden, en hij zou wel kunnen fluiten en zingen en schreeuwen van plezier, want straks, als hij thuis komt, dan zal hij nog even naar de Heemhoeve lopen, naar Harro, en hij zal zeggen: Daar, Harro, daar heb je je opstel terug, je had het laten liggen, daarstraks, in het Wapen van Holland!

Maar het is raar dat de weg hem zo vreemd lijkt. Een weg die je eenmaal gegaan bent, al is het dan een ijsbaan inplaats van een weg, die herken je toch. Dan denk je: o, die dikke afgewaaide tak, of die half dichtgevroren bijt, of die strobossen, of die kale wilgestompen, die heb ik daarstraks ook al gezien. Maar hoe hij zijn ogen ook inspant, hij herkent niets van dit alles. En nergens is een hut of een huis.

En dan opeens ziet hij de mist optrekken. Het is alsof je de nevel voor je uit ziet wijken en vervliegen, en boven hem is plotseling de wijde donkere hemel met duizende schitterende sterren; en daar ziet Frank recht voor zich uit een wijde ijsvlakte waar hij naar toe glijdt: dat kan niet anders zijn dan het bevroren water van de Nieuwkoopse plas! Hij ziet de oevers rechts en links vervagen en het is hem of hij Harro's stem weer hoort: „Pas op dat je daar nooit in het midden komt, daar zijn grondstromen en het ijs is er gevaarlijk!”

Met een brede zwaai heeft Frank zich omgedraaid. Terug moet hij, nu dadelijk. Hij is, toen hij uit het Wapen van Holland kwam, de verkeerde kant opgegaan,

dat is duidelijk, en nu is hij nog veel verder van huis dan hij al was. Hij rijdt zoals hij nog nooit gereden heeft en hij voelt zijn hart in zijn keel kloppen; het gevaar zit hem immers op de hielen! Als hij die Nieuwkoopse plas nu eerst maar weer achter zich heeft, en dan moet hij een weg rechts zoeken, desnoods over smalle slootjes, als hij dan maar weer op de Mijdrecht terecht komt Frank raakt buiten adem. Hij komt van de ene sloot op de andere, nu eens rechts, dan weer links, hij klimt over een walletje, langs een kleine watermolen, tot dat hij op doodlopend ijs komt. Dan maar weer terug naar een andere sloot — vragen kun je niet — huizen staan hier niet — nergens een lichtje waar je op af kunt gaan.

Alleen hoog boven aan den hemel het sterrenlicht. Ja, het is Kerstavond. Zouden ze thuis de Kerstboomkaarsjes al aangestoken hebben? En zou Moeder erg ongerust zijn?

Opeens struikelt Frank over een vastgevroren boomstrook en zijn schaats blijft haken in een scheur. Hij ligt languit op het ijs en met moeite krabbelt hij over-eind.

Ziezo, dat is dat. En hij heeft een pijnlijke knie opgelopen ook. Frank kijkt om zich heen, en dan merkt hij dat hij plotseling weer op een vrij brede vaart staat. Waar is hij nu? En waar moet hij naar toe? Heeft hij de Mijdrecht teruggevonden?

Wacht, hij weet het al. Hij moet tegen de wind in rijden. Dan komt hij thuis. Maar eerst zal hij even — aan de kant gaan zitten — om uit te rusten — want zijn voeten zijn zo zwaar.

Ja, zeker, hij is moe van al dat gezwoeg; dat is waar. Erg moe. En het is ook heel koud. En hij is een beetje duizelig. Zeker doordat hij daar straks op het ijs smakte. Maar het komt er allemaal niets op aan want hij heeft het opstel van Harro. En straks zal hij het aan Harro teruggeven. Tenminste, als hij er mee thuis komt. Want eigenlijk gelooft hij niet dat hij ooit weer op zal kunnen staan.

En dan verbeeldt Frank zich dat hij heel ver weg het stugge, regelmatige gekras hoort van schaatsen die over het ijs gaan. Wat is dat voor een late schaatsenrijder? Zou hij hierheen komen, en zou Frank hem de weg kunnen vragen?

Het is niet makkelijk om op je benen te gaan staan als je zó moe bent, maar het moet. En dan opeens weet Frank het heel zeker: het is het geluid van schaatsen die over het ijs gaan, en het komt dichterbij, aldoor dichterbij, in ademloze vaart.

„Harro!” schreeuwt Frank, en Harro maakt een vlugge zwenking en grijpt Frank bij allebei zijn schouders.

„Frank!”

„Hier is je opstel”, zegt Frank, en met moeite sjort hij met zijn verstijfde vingers het voddige papiertje uit zijn zak en stopt het in Harro's hand.

„En was jij dat voor mij uit het Wapen van Holland gaan halen?” vraagt Harro.

„Ik bedacht onderweg dat het daar moest zijn achtergebleven”, stamelt Frank;

„maar hoe kom jij hier? En waar zijn we dan?”

„Waar we zijn? Wel, op de Mijdrecht natuurlijk. Maar het is tijd om naar huis te gaan en hoog tijd ook!”

Zo vangt de terugreis aan.

„Toen we in het eikenhakhout ons Kerstblok gehaald hadden”, vertelt Harro, „en toen we het optasten in de haard, toen merkte ik dat ik mijn opstel kwijt was, en het kon wel niet anders of ik had het in het Wapen van Holland laten liggen. „Zie maar dat je het terugkrijgt, jong”, zei mijn Vader, en ik er van door. Maar toen ik daar in Noorden aankwam, toen zeiden ze dat ik achter ’t net viste en dat m’n makker d’r al mee van door was”

„En die makker was ik!” roept Frank „en toen jij kwam, toen was ik alweer op de terugweg!”

„Dat dacht ik natuurlijk ook, maar weet je, toen klopte het verhaal niet meer want”

Zelfs Harro, die altijd zo kalm blijft, is er opgewonden van, en ze schreeuwen allebei zo hard dat het door de stille winternacht zeker meters ver te horen is.

„. . . . want toen ik in ’t Wapen van Holland aankwam, toen was ik jou niet tegengekomen, en”

„En dat kwam omdat ik de verkeerde weg genomen had, en weet je”

„Dat bedacht ik ook, maar toen was ik alweer een heel eind op de thuisweg, en toen keerde ik om”

„En toen was je me haast voorbijgereden!”

„Maar toen had je immers de goede weg alweer teruggevonden!”

„Maar toen dacht ik dat ik nog aldoor helemaal fout was”

Voort gaat het, en hun schaatsen knerssen over het harde ijs. Frank voelt niet meer dat hij moe is, voort gaat het, Harro voor en Frank achter, met lichte voeten; als je zo vlug gaat, dan voel je geen kou!”

Weer staan ze voor de Klinknagel, en even nog blijft Frank talmen voordat Harro verder gaat.

„Maar weet je, Harro, eigenlijk bedacht ik ’t al heel gauw, toen we uit het Wapen van Holland kwamen, dat je opstel daar nog moest zijn, zo’n ezel was ik, om niet dadelijk terug te gaan — en dan komt de allermoeilijkste bekentenis, die hem maar nauwelijks over de lippen wil: en weet je, misschien leek het mij eerst ook niet zo heel erg, dat jouw opstel wegraakte juist omdat ik het zo’n erg fijn opstel vond, en omdat ik wist dat ik het zelf nooit zo mooi zou kunnen maken”.

Maar Harro moet niets hebben van al die poespas.

„Het was toch immers mijn eigen stomme schuld om het daar te vergeten?” zegt hij; en dan geeft hij Frank een stevige klap op de schouder; „maar dat jet het tóch voor mij bent gaan zoeken, Frank, dat vind ik fijn, en je bent een bovenste-beste, dat zeg ik!” En Harro verdwijnt in de duisternis.

En daar gaat juist de achterdeur van de Klinknagel open en de scheepsbouwmeester komt naar buiten lopen.

„Ja, ik dacht al dat ik jullie hoorde!” roept zijn stem door de stilte van de avond; „is me dat een tijd van thuiskomen, als jullie rekels met z’n beiden uit zijn! Schiet nou maar op, Frank, de Kerstboomkaarsjes worden al aangestoken!”

En opeens dringt het tot Frank door dat Vader en Moeder niet echt ongerust geweest zijn. Dat is een pak van zijn hart, want in het diepst van zijn denken

had hij zich daar toch wel een heel klein beetje zorgen over gemaakt. Maar hij begrijpt het nu allemaal wel, ze hebben voortdurend gêmeend dat hij met Harro uit was, en als je met Harro uit bent, wat kan je dan overkomen?

De Kerstkaarsjes branden, en allemaal kijken ze naar de wondermooi versierde boom, Vader en Moeder, Suzet en Frank en de kleintjes, en Vader vertelt over het Kerstfeest, dat na de harde oorlogsjaren weer als vredefeest gevierd kan worden; maar alleen dan kun je echt Kerstmis vieren, wanneer er vrede is in je eigen hart. En dan volgt er een toepasselijk verhaal dat vooral voor de kleintjes bedoeld is.

Frank's wangen gloeien van wind en ijs en zijn gedachten dwalen zo'n beetje in de verte. Ja, toen hij daarstraks voor de eerste maal thuiskwam, toen zag het er zo helemaal binnen in hem nog niet erg Kerstmisachtig uit. Maar het is toch nog op tijd in orde gekomen. Wat er verkeerd gedaan was, dat heeft hij goed gemaakt, en nu heeft hij ook weer vrede met zichzelf.

Zo legt Frank de Kerstgedachte uit. En dan bepeinst hij, dat hij eigenlijk het allermooiste Kerstgeschenk gekregen heeft dat er op de wereld te krijgen is; want als hij het tot nu toe nog niet wist, dan weet hij het nu heel zeker: dat Harro een vriend is zoals je er niet gauw een vindt, een vrind, die er geen ruzie over maakt als je eens iets verkeerd doet, een vrind waar je altijd van opan kunt en die plotseling voor je staat in de allerhoogste nood.

En Harro?

Harro zit met zijn Vader en Moeder en de broertjes in de grote boerenkamer op de Heemhoeve, waar het Kerstblok hoog opvlamt in de grote open schouw. Op de tafel staan schalen met versgebakken krentenkaters en knappende wafels. Kerstbomen hebben ze niet op de Heemhoeve, maar je kunt daarom toch evengoed Kerstavond vieren. Allemaal luisteren ze als Vader het Kerstverhaal voorleest; het Kerstverhaal, zoals het in aloude tijden geschreven is.

En ook Harro heeft op zijn manier zijn Kerstgedachten. Over Kerstvuren en Kerstbaksels heen peinst hij over Frank, die het voor je over had om in kou en duisternis en hoe moe hij ook was, toch naar het Wapen van Holland te schaatsen, om een papiertje, dat je verloren had, te zoeken, en die dan nog ruiterslijk bekend dat hij iets verkeerd heeft gedaan. En diezelfde Frank, die jongen die dat allemaal voor je over heeft, is Harro's vriend, en als je met zo'n vriend niet dubbel en dwars in je schik bent, dan ben je geen knip voor je neus waard.

En dan kijkt Harro naar de dikke krentebol, die Moeder op zijn bord geschoven heeft, en hij zet zijn tanden in de glimmende goudbruine korst.

EEN
VERHAAL
UIT DE

TWEEDE HELFT DER VEERTIENDE EEUW

door C. Wilkeshuis

JOHANNES HEETTE HIJ, Johannes Kessel, en hij woonde in Duisburg, waar zijn Vader ketels maakte, die aan de koperen kettingen boven de haardvuren werden gehangen. Vandaar zijn naam: Kessel. Toen Johannes, als kleine jongen nog, voor het eerst met zijn Vader en Moeder naar de Kerst-mis ging, die gehouden werd in de nacht vóór de 25 December had dit een onvergetelijke indruk op hem gemaakt. Overal in de kerk glansden de kaarsvlammen, kostbare boeken lagen uitgestald, kleurige tapijten waren opgehangen langs de pilaren en de heerlijkste gewaden, die de kerk bezat lagen uitgestald. Er was muziek van instrumenten en stemmen en de bellen rinkelden. Maar het indrukwekkendst vond Johannes nog de priester, die dit feest leidde. Zijn statiekleed was van glanzende stof, en versierd met kostbare stenen; aan zijn hand droeg hij een ring en het juweel, daarin gevat, flonkerde bij iedere beweging van zijn hand als een waterdruppel, waarin de zon schijnt. En zijn oude gezicht, van alle zijden door de kaarsen beschenen, toonde geen rimpel, en het straalde van louter geluk.

* * *

Toen Johannes de kerk uitging, wist hij wat hij later worden wilde: óók priester. Ja, hij wilde ook in het middelpunt staan van al dat licht en die muziek, en daarbij een kleed dragen, dat minstens even mooi was als van de geestelijke, die zo-even de mis had bediend. De oude Kessel wilde er niet van horen. „Dat is niets voor jou”, had hij gemopperd. „Weet je wel, dat je veel moet leren om het zo-ver te brengen? Schrijven en lezen en koorzingen en weet ik wat meer”. — En Johannes had niet zo'n groot verstand: hij leerde moeilijk

en wat hij de ene dag in zijn hoofd had gezet, was hij grotendeels de volgende dag al vergeten.

„En denk je soms, dat ik geld heb om priesterkleren te betalen? Ik ben blij genoeg, wanneer ik met mijn werk jullie monden open kan houden. Heus, Johan, het is beter, dat je een gewoon vak kiest, waardoor je je brood met je handen kunt verdienen. Je kunt ketels gaan maken, net als ik doe, of je kunt later koopman worden. Kooplui zijn gauw rijk, Johan: wat een handwerksman in een jaar verdient, verdient een koopman soms in een dag”.

Johan gaf echter zijn plannen niet op, en zijn Moeder steunde hem hierin. Maar Vader Kessel was een kopstuk, en gaf evenmin krimp.

Tenslotte zei hij: „Goed, ik zal je laten leren. Kennis komt je altijd van pas. Maar zet je plannen om priester te worden maar uit je hoofd”.

* * *

Johan ging dus naar school en hij leerde er, zoals de gewoonte in die dagen was, Latijn schrijven en lezen en zingen, en hij bestudeerde in moeilijke boeken de wetenschap van die tijd en las er over God en de wereld. Maar het kostte hem veel moeite en geduld. Andere jongens leerden soms zo gemakkelijk: het woei hen aan, en ze hadden hoofden als ijzeren potten waarin alles bewaard bleef wat er eenmaal in gekomen was. Maar hij moest telkens en telkens weer herhalen, en als hij er iets ingezet had, zo stevig, dat hij het nooit meende te zullen vergeten, dan ontdekte hij na enige weken, dat zijn kennis voor het grootste deel vervluchtigd was. Een ander zou moedeloos zijn geworden. Maar Johan werkte er te harder om: soms zat hij nog bij het licht van een kaars te werken, als de anderen naar bed waren en de nachtwacht het uur van middernacht riep. En des morgens vroeg was hij alweer bij de pinken: de vogels floten in de ochtend, en Johannes sloeg het luik van zijn kamer open, greep zijn boek, en begon aan zijn lessen.

„Je moet niet zo hard studeren”, mopperde Vader. „Je wordt er mager van”. Maar Johan wilde priester worden, en geen moeite was hem te veel.

Eindelijk verliet hij de school. Hij had er langer over gedaan dan de meeste jongens, maar toch had hij het getuigschrift ontvangen, dat hij het onderwijs met vrucht had gevolgd.

„En wat ga je nú doen?” vroeg Vader Kessel. „Je zult nu zeker helemààl geen ambitie meer hebben om mij te helpen bij mijn werk. Ik kon anders wel iemand gebruiken om mij bij te staan”.

Zeker, Vader Kessel werd ouder, en er kwamen andere ketelmakers in Duisburg wonen: die waren jonger, ze werkten vlugger en goedkoper, en beter, en het was met de verdienste thuis niet al te best gesteld.

Neen, ketels-maken lachte Johan niet toe. Hoe zou hij ooit van het schrale loontje, dat hij daarmee kon verdienen, priesterkleren kopen, geen gewóne priesterkleren, maar kostbare, feestelijke gewaden, zoals de geestelijke in de verre Kerstnacht had gedragen.

* * *